

Exposició antològica 30 anys després

El Parpalló a la Parpalló

Coincidint amb el desè aniversari de la creació, la Sala Parpalló de la Diputació Provincial de València ha organitzat per a la primera quinzena de gener una gran exposició antològica sobre el grup Parpalló, una de les formacions artístiques d'avantguarda més importants dels anys 50.

Durant la dècada dels cinquanta València era una ciutat provincialiana que patia un considerable aïllament cultural i on l'escassa activitat artística estava monopolitzada pel sorollisme i l'art èpic i religiós de ressonàncies

clàssiques i imperials que propugnava el règim franquista durant el seu període més autàrquic. Bona prova d'això era l'orientació acadèmica de l'Escola de Belles Arts de Sant Carles, on Van Gogh era considerat un pintor degenerat i on els grans noms de l'avantguarda —Picasso, Miró, Juan Gris, Julio González— eren totalment desconeguts o ignorats.

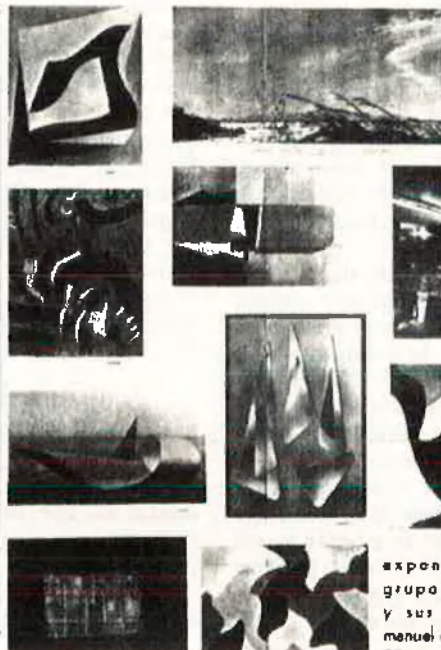
La guerra civil havia ocasionat un dràstic trencament amb els moviments d'avantguarda dels anys trenta i els artistes valencians d'aquest període com Josep Renau o Antoni Ballester havien marxat a l'exili. El panorama era certament desolador.

La tímida política oberturista del règim de Franco iniciada a principis dels cinquanta —ingrés en l'ONU, tractats amb els Estats Units i el Vaticà— va permetre que alguns artistes joves començaren a mirar cap a Europa intentant connectar amb els diversos corrents de l'art modern.

L'any 1948 el grup Dau al Set format per Antoni Tàpies, Modest Cuixart, Joan Ponç i Joan Josep Tharrats ja havia reprès des de Catalunya el camí de la recuperació de la tradició avantguardista. La iniciativa precursora de Dau al Set fou continuada uns anys després pel col·lectiu d'arquitectes del Grup R i altres formacions d'artistes joves com El Paso, l'Equip 57 i el grup Parpalló a València.

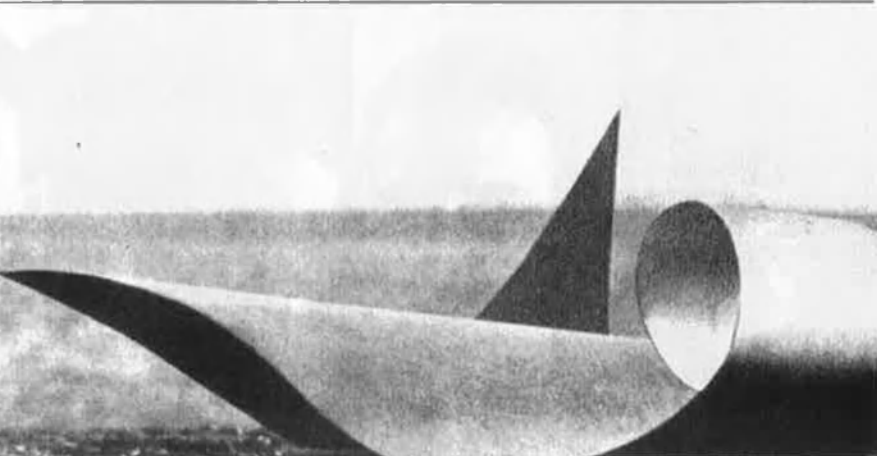
ARTE NORMATIVO ESPA

Grup Parpalló: J.M. Labra, Monjalés, Alfaro, Aguilera Cerni, Sempere i Doro Balaguer (1961)

LA GÈNESI DEL GRUP

Per iniciativa del pintor Manolo Gil, una de les figures més inquietes i interessants de la pintura valenciana de la postguerra, i del crític d'art Vicent Aguilera Cerni es va convocar un grup heterogeni de joves artistes valencians per tal de formar un col·lectiu artístic que sota el nom de grup Parpalló exposaria a l'Ateneu Mercantil a finals del 56 sota el patrocini de l'Institut Iberoamericano de València. Aquest institut al seu torn depenia de l'Institut de Cultura Hispànica del Ministerio de Educación Nacional del qual era titular el polític democratacristià Joaquín Ruiz-Giménez, un dels personatges fonamentals en el canvi de la política del règim cap a un moderat oberturisme.

A l'esquerra, Alfaro amb Soria i Monjalés. A la dreta, obra d'Alfaro.

El nom escollit per al grup ens remet a les coves del Parpalló a Barx, comarca de la Safor, on es troba un dels primers vestigis artístics del País Valencià, pertanyent al paleolític superior. Aquesta elecció és prou significativa perquè marca tàcitament una voluntat d'allunyament dels valors estètics i ideològics de l'art oficial.

En la primera exposició del grup, celebrada el desembre del 56, participen 15 artistes entre pintors i escultors, dels quals podríem destacar Genovés, Nassio, Montesa, Ribera Berenguer, Michavila i el matrimoni format per Jacinta i Manolo Gil entre altres. Durant la primera època del Parpalló, definida per Aguilera Cerni com una etapa de formació i autoselecció, i marcada per la carismàtica presència de Manolo Gil, el grup es caracteritzarà per la constant mobilitat dels seus membres, l'escassa homogeneïtat plàstica dels seus treballs emmarcats en general dins d'una certa figuració i, sobretot, per la voluntat d'animació de l'abúlic panorama artístic valencià.

Després de la prematura mort de Manolo Gil l'agost del 57, Aguilera Cerni assumeix durant algun temps el paper de principal gestor i teòric del grup. Més que dictar una línia estètica definida, Aguilera Cerni proposava simplement un cert tipus de compromís ètic de l'ar-

tista en la seua relació amb l'art i la seua funció social.

El caràcter interdisciplinari del grup —uns dels postulats clàssics de les avantguardes històriques— es consolida amb la incorporació de J.J. Estellés i Martínez Peris, que provenien del món de l'arquitectura i la decoració d'interiors. A finals del 57, entren a formar part del Parpalló els pintors Monjalés i Salvador Soria.

Paral·lelament a les cinc exposicions que realitza el grup des dels seus inicis fins a l'estiu del 58, amb una nòmina d'artistes molt inestable i poc cohesionada, s'edita la revista *Arte Vivo*, màxim òrgan d'expressió i debat del grup però que durant la seua primera època va tenir escassa repercussió, amb una difusió molt limitada.

CRISI I RENOVACIÓ: EL SEGON PARPALLÓ

Després d'un període d'inactivitat de sis mesos, el gener del 59 s'incorporen al grup l'escultor Andreu Alfaro i els pintors Eusebi Sempere i Doro Balaguer, i s'inicia la segona etapa d'*Arte Vivo*, amb uns plantejaments teòrics més radicals i amb una major projecció i significació dins del món de l'art. Durant aquesta segona etapa de la revista, hi

col·laboren noms de prestigi internacional com Vasarely, Henry Moore, Jean Arp o Manolo Millares, al mateix temps que es va perfilant la composició definitiva i molt més reduïda del grup.

A la primavera del 59, tres membres del grup —Alfaro, Monjalés i Soria— són invitats per Camilo José Cela a exposar a Mallorca, coincidint amb les *Converses Poètiques*

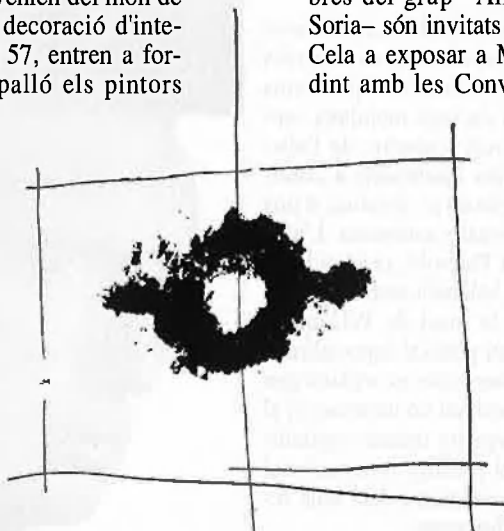
de Formentor i el I Col·loqui Internacional de Novel·la.

A finals del mateix any i després d'un llarg període de rigorosa i polèmica reformulació dels plantejaments i objectius, el grup es redueix dràsticament i queda definitivament

constituït per Alfaro, Sempere, Balaguer, Monjalés, Martínez Peris, l'arquitecte Pablo Navarro i els crítics Aguilera Cerni i Giménez Pericás. Posteriorment s'hi incorporà el pintor J.M. Labra, ja el 1961.

En aquesta nova etapa tots els membres del grup han abandonat la figuració i realitzen un treball d'experimentació dins de les diferents tendències de l'abstracció (informalisme, constructivisme, neoplasticisme, cientisme, etc.).

El grup amplia considerablement el seu camp d'actuació i alguns dels seus membres —Alfaro, Sempere i Monjalés— són seleccionats per a

participar en les Biennals d'Alexandria, Sao Paulo i Venècia.

El Parpalló exposa a la Sala Gaspar de Barcelona i el febrer del 60 al Club Urbis de Madrid. Organitza també a l'Ateneu de València la "Primera Exposición de Arte Normativo Espanol", on participen també l'Equipo 57, l'Equip Córdoba i Manolo Calvo. Aquesta iniciativa és un intent de fomentar el diàleg entre les diverses tendències avantguardistes del moment.

L'any 1961, el Parpalló sembla haver complert el seu paper d'introducció dels corrents avantguardistes en el panorama artístic valencià i els seus membres —enquadrats en distints vessants de l'abstracció— estan més interessats a continuar la seua trajectòria artística d'una manera més personal i autònoma. L'última exposició del Parpalló, celebrada en la sala Mateu de València amb motiu del III Centenari de la mort de Velázquez, coincideix amb un període especialment crític per als artistes que es replantegen la seua funció social en un moment en el qual el règim franquista intenta capitalitzar cínicament el prestigi internacional de l'avantguarda artística i dels seus representants més destacats.

Després de la dissolució del grup, Balaguer abandona la pintura per dedicar-se a l'activitat política dins del Partit Comunista, Monjalés evoluciona des de l'infomalisme cap al realisme social i du a cap també un treball de militància política comunista, Sempere continua amb la seua experimentació formalista, Alfaro intenta crear un llenguatge pròxim a la tradició constructivista sense el compromís ètic i vinculat ja al moviment de recuperació cultural i política del nacionalisme al País Valencià, i Aguilera Cerni va cedint terreny a les noves generacions de crítics que com Tomàs Llorens o Valeriano Bozal assistiran a la gestació dels col·lectius artístics valencians més interessants de la dècada del seixanta (Estampa Popular i posteriorment l'E-

quip Crònica i Equipo Realidad).

30 ANYS DESPRÉS

Quasi trenta anys després de la seua dissolució, la Sala Parpalló de la Diputació Provincial de València ha organitzat una gran exposició antològica sobre el grup que s'inaugurarà a finals d'any. El comissari de l'exposició, Pablo Ramírez, que ha dedicat més de cinc anys d'investigació a reconstruir la història d'aquesta formació d'avantguarda, ha previst dos espais diferents perquè hi siga representada l'extensa nòmina de 31 membres —entre pintors, escultors, arquitectes i crítics d'art— que van participar en les etapes del Parpalló. S'ha escollit el sumptuós Palau de la Scala per exposar-hi les obres dels artistes més significatius del grup —Alfaro, Balaguer, Monjalés, Sempere— pertanyents a la segona etapa que va ser, sens dubte, la de major repercussió i influència en les generacions posteriors d'artistes valencians.

A la Sala Parpalló són representats els nombrosos artistes que van participar durant la primera etapa de formació del grup fins que es va constituir definitivament.

L'exposició és una bona oportunitat per a recordar uns dels períodes més apassionants i difícils de l'art valencià d'aquest segle.

Lluc Soler

Sempere, Balaguer, Monjalés, Alfaro, Gil, Martínez Peris, estudio Pablo Navarro (Navarro, Gestaldi, García Matarredona), Aguilera Cerni i Pericás.